

Opinia

w sprawie projektów ustaw o zakazie chowu i hodowli zwierząt futerkowych (z wyjątkiem królików)

Państwowa Rada Ochrony Przyrody otrzymała z Kancelarii Sejmu prośbę o zaopiniowanie dwóch projektów ustaw, o zmianie ustawy o ochronie zwierząt:

- a) projekt grupy posłów reprezentowanych przez Posłankę Małgorzatę Tracz (przy prośbie nie przekazano treści złożonego projektu; korzystamy z wersji dostępnej na stronach internetowych Posłanki Małgorzaty Tracz);
- b) projekt grupy posłów reprezentowanych przez Posła Jarosława Sachajko z 26.06.2024 r.

Oba projekty przewidują wprowadzenie *zakazu chowu lub hodowli zwierząt futerkowych, z wyjątkiem królika, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. 2021 poz. 36), w celu pozyskania z nich futer*. Projekt posłanki Tracz zabrania także chowu lub hodowli tych zwierząt w *innych celach komercyjnych*. Oba projekty zakładają zakaz budowy nowych ferm. Dążenie do zakazu chowu zwierząt na futra jest trendem obserwowanym w całej Unii Europejskiej; w 2023 r. w mechanizmie Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej przedłożone zostało, podpisane przez 1,5 mln obywateli EU, wezwanie do wprowadzenia prawa europejskiego zakazującego *utrzymywania i zabijania zwierząt wyłącznie lub głównie w celu produkcji futra oraz wprowadzania do obrotu w UE futer pochodzących od zwierząt utrzymywanych w warunkach fermowych oraz produktów zawierających takie futro*, a Komisja Europejska zobowiązała się do dokonania do marca 2026 r. *rzetelnej oceny konieczności i wykonalności* takich zakazów.

Projekt posłanki Tracz przewiduje, że podmioty prowadzące obecnie hodowlę zwierząt na futra mogą ją kontynuować do 1 stycznia 2029 r., przysługują im jednak odszkodowania za stratę majątkową, wynikającą z konieczności dostosowania się do zakazu, tym wyższe im wcześniej działalność zostanie zakończona. Projekt Posła Sachajko zakłada możliwość kontynuacji hodowli zwierząt na futra na istniejących fermach do 31 grudnia 2039 r. Uzasadniono to potrzebą zapewnienia pewności i stabilności dla hodowców przez okres 15 lat.

Wielu członków Rady podziela argumentację etyczną, przemawiającą za zakazem hodowli zwierząt na futra. W niniejszej opinii PROP, jako ustawowy organ opiniodawczo-doradczy w zakresie ochrony przyrody, ogranicza się do argumentów merytorycznych, dotyczących przyrody oraz sztuki legislacyjnej.

W sprawie przedłożonych projektów wyrażamy następującą opinię:

1. Z punktu widzenia ochrony przyrody nie dostrzegamy przesłanek, które przemawiałyby za potrzebą kontynuacji hodowli zwierząt na futra. Są natomiast istotne przesłanki przyrodnicze przemawiające przeciwko takiej działalności. W przeszłości w Polsce hodowla i chów norki amerykańskiej przyczyniły się do ekspansji tego obcego gatunku do naturalnych ekosystemów – co jest obecnie źródłem bardzo poważnych problemów dla ochrony różnorodności biologicznej. Badania z pierwszej dekady XXI w. wskazywały, że ucieczki norek amerykańskich (wizona amerykańskiego *Neogale vison*)

z ferm wciąż były wówczas istotnym źródłem zasilania dziko żyjących populacji tego gatunku, oddziałującym destrukcyjnie na rodzime ptaki i płazy. Mimo że obecnie podstawowym problemem są utrwalone populacje dziko żyjących nerek, a zabezpieczenia przeciwko ucieczkom zwierząt z ferm są doskonałe, nie można wykluczyć, że istnienie ferm nerek może nadal przyczyniać się do zasilania dzikich populacji. Zwierzęta hodowane na futra w warunkach fermowych są bardziej podatne na choroby zakaźne oraz pasożytnicze, co powoduje, że uciekinierzy z ferm mogą być wektorem tych chorób wśród dzikich zwierząt - także z gatunków rodzimych - w środowisku naturalnym. Ponadto fermy nerek, z uwagi na otwory w ścianach budynków pozwalające na wentylacji pomieszczeń, są dostępne dla wielu mniejszych ssaków, w tym nietoperzy, a także dla ptaków, co też stwarza możliwość zarażenia się czynnikami chorobotwórczymi od nerek hodowlanych¹. Oprócz omówionych w uzasadnieniu do projektu ustawy Tracz pasożytów (Toxocary, Uncinariii oraz Ancylostomy), podczas pandemii Covid 19, wykryto na 11 polskich fermach nerek w 8 województwach wirusa SARS-CoV-2 należącego do czterech wariantów Gama, Delta, Alfa i Omicron, w tym linii szczególnie niebezpiecznych dla ludzi i zwierząt². Badania wirusologiczne nerek na fermach w wielu krajach Europy, Ameryki Północnej i Azji wskazują, że fermy te stanowią potencjalne źródło wybuchu nowej pandemii na świecie³.

Także chów nutrii *Myocastor coypus* może być przyczyną powstawania lokalnych populacji tego potencjalnie inwazyjnego gatunku,⁴ choć jego znaczenie w Polsce nie jest jeszcze duże.

Oprócz celowych i przypadkowych introdukcji, ucieczki z ferm mogły przyczynić się w Europie do rozwoju inwazyjnych populacji jenota *Nyctereutes procyonoides*⁵ i szopa pracza *Procyon lotor*⁶, które rozprzestrzeniły się także na teren Polski.

Chów zwierząt na futra wiąże się także z innymi istotnymi, negatywnymi oddziaływaniami na środowisko. Oddziaływania te są trafnie i wyczerpująco scharakteryzowane w uzasadnieniu do projektu ustawy Tracz, zagadnienie to nie musi więc być tu rozwijane.

Dlatego pozytywnie opiniujemy meritum obu projektów, tj. zamiar wygaszenia hodowli zwierząt na futra w Polsce. Z uwagi na poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz środowiska przyrodniczego jakie stanowią fermy nerek amerykańskich, właściwy wydaje się scenariusz zakładający szybsze wejście w życie zakazu, tj. od 2029 r. Nie ma powodu, by zapewniać stabilizację chowu zwierząt na futra na następne 15 lat, o ile społeczne konsekwencje zakazu takiej hodowli można rozwiązać adekwatnymi odszkodowaniami.

---

¹ Sikkema i in. 2022. Risks of SARS-CoV-2 transmission between free-ranging animals and captive mink in the Netherlands. *Transbound Emerg Dis.* 2022;69:3339–3349.

² Domańska-Blicharz K, Orłowska A, Smreczak M, Munnink BO, Trębas P, Socha W, et al. SARS-CoV-2 Monitoring on Mink Farms in Poland. *J Vet Res (Pulawy).* 2022;66(4):449-58.

³ Peacock, T. P., & Barclay, W. S. (2023). Mink farming poses risks for future viral pandemics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 120(30), e2303408120.

⁴ <https://www.gov.pl/web/gdos/myocastor-coypus---nutria>

⁵ <https://www.iop.krakow.pl/gatunkiobce/default15bf.html?nazwa=opis&id=112&je=pl>

⁶ <https://www.iop.krakow.pl/gatunkiobce/default5cf8.html?nazwa=opis&id=116&je=pl>

2. Zwracamy uwagę, że w przypadku norki amerykańskiej (wizona amerykańskiego) – czyli gatunku najliczniej hodowanego na futra w Polsce – rozważane jest obecnie wpisanie tego gatunku na listy *inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii*, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 w *nsprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych*, a naukowa ocena ryzyka, zarówno na poziomie UE⁷ jak i polskim⁸, potwierdza zasadność takiego wpisu. Na liście tej znajduje się już szop pracz i jenot. Wobec gatunków wpisanych na listę, czynności takie jak przetrzymywanie, hodowla, przemieszczanie, wprowadzanie do obrotu, są w zasadzie zabronione, z zastrzeżeniem możliwości wydania zezwolenia w celu badań naukowych, ochrony *ex situ* lub produkcji produktów medycznych. Tylko w *wyjatkowych przypadkach, z uwagi na nadrzędny interes publiczny, w tym względy społeczne lub gospodarcze, państwa członkowskie, pod warunkiem uzyskania upoważnienia Komisji*, mogą wydawać zezwolenia w innych celach. Oznacza to, że istniejące obecnie w Polsce fermy jenotów mogą być niezgodne z prawem UE, gdyż w hodowli zwierząt na futra trudno dopatrzeć się nadrzędnego interesu publicznego. W przypadku norki amerykańskiej, projekt wygaszenia hodowli norek w Polsce, pod warunkiem przyjęcia krótkiej perspektywy czasowej osiągnięcia tego celu, byłby zbieżny z prawdopodobnym kierunkiem legislacji UE w tym zakresie.
3. Z uzasadnień projektów nie wynika jasno, dlaczego króliki miałyby nadal być hodowane na futra. Potencjalne ryzyko dla różnorodności biologicznej stwarzane przez chów królików jest wprawdzie mniejsze niż drapieżnych zwierząt futerkowych, jednak w przedstawionych projektach poselskich wyłączenie królików z zakresu regulacji nie jest przekonująco uzasadnione. W trosce o dobrą praktykę legislacyjną sugerujemy potrzebę uzupełnienia uzasadnień projektów w tym zakresie.
4. Sugerujemy dodanie przepisu przejściowego, określającego jednoznacznie sposób zakończenia toczących się obecnie postępowań administracyjnych w sprawie określenia środowiskowych uwarunkowań budowy ferm zwierząt futerkowych.

Otrzymują:

- Kancelaria Sejmu
- Pani Paulina Hennig-Kłoska, Minister Klimatu i Środowiska

Paweł Pawlaczyk
przewodniczący KPOP PROP

---

⁷ <https://circabc.europa.eu/ui/group/98665af0-7dfa-448c-8bf4-e1e086b50d2c/library/444cd3b6-ba27-416f-b29a-c56d59b669a2/details>

⁸ <https://www.gov.pl/web/gdos/neovison-vison---norka-amerykanska>